

1
—
89

KULTURNÍ

LISTY

DVA FILMY V KONTEXTU DOBY

V tomto čísle bych chtěl věnovat pozornost dvěma filmům, které reprezentují dva rozdílné přístupy k problémům dnešní doby.

Prvním z nich je komedie Zdeňka Trošky „Slunce, seno a pár facek“. Režisér před uvedením filmu do distribuce sliboval nenáročnou podívanou, blízkou italským bláznivým komediím. Nejsem profesionální kritik, ale přesto si dovoluji říci, že Troška zašel až moc daleko. Film je plný laciného humoru, vulgárností v tom nejhorším smyslu slova. Troška dokázal, že obecnstvo sice rozesmát, ale pouze za cenu několika spro- stých slov. Některé scény, především s farářem, jsou velice trapné. Autor se možná chtěl pokusit o u nás nový druh komedie, která měla určité věci zesměšnit. Lidé se smějí dosti primitivním vtipům a narážkám a radují se, co všichni si ve filmu dovoluují. Nechápu, že Troška vytvořil jen jakousi iluzi větší otevřenosti a možná více posloužil protivníkům nového myšlení.

O to protichůdněji působí film, který vznikl už před devíti lety, ale neztratil nic ze svého morálního apelu. Dušan Hanák nepotřeboval ve filmu „Ja milujem, ty miluješ“ nikoho přesvědčovat o jeho kritičnosti pomocí laciných a povrchních seriózů. Kritika vyplynula ze samotného děje, obžaloba toho, čemu říkáme socialistický způsob života. Je bohužel dobře vidět, že za devět let, které uplynuly od natočení filmu, se vůbec nic neměnilo. Jde o film hluboce lidský, ve své zdánlivé bezvýchodnosti plný naděje.

Zdeňek Troška už prý začal natáčet třetí díl „Slunce, seno a.. tentokrát „Slunce, seno a erotika“. Buď se natáčet dokonce v Itálii, což nebude laciné. Co kdyby příslušná místa raději objevila v „trezoru“, další „nevhodný“ film. Není jich, bohužel, málo. V tomto případě by spořivost měla svůj smysl. Bojím se domyslet, co Troška stvoří na italské pláži.

Jiří Vancí

Pojďte všichni s náma
dohromady křičet
nebojte se hlavně
ať je nás slyšet

PUNK
PUNK
PUNK

Punk- Všeobecný termín, označující „neprofesionální, rockovou hudbu mládeže, vzniklou pod vlivem určitých vzorů. Objevuje se v generacích už od počátku šedesátých let, kdy se zrodil poprvé podobný proud v USA, inspirovaný nástupem Beatles, Rolling Stones a britskou hudební invazí vůbec. Do současnosti se vystřídalo několik generací, v nichž přibývá na agresivitě a tvrdosti projevu. Punk je jakousi hudbou z lidu, která v sobě spojuje městský folklór s elektronickou kulturou, staví na neformálním, často minimálním hudebním vzdělání tvorců, u nichž převažuje tendence po určitém sdělení nad formou a technikou provedení.

anglický punk- nejslavnější období punk-rocku, chápáné jako hudební a společenská vzpoura. Hlavní období v letech 1976-1977. Představuje agresivní rockový styl, akcentující extrémní subkulturní pózy, ale i společensko-kritický obsah. Ideovou náplň tvoří anarchismus, gesta odporu vůči starším generacím, kritika domácího politického systému /nezaměstnanost, rasismus/, pubertální nihilismus. Krátké, energicky hrané písně v začátcích hnutí výrazně antisexuální. V následujícím období prochází punk určitými změnami/hardcore, oi oi, pozitivní punk/. Důležitým rysem anglického punku bylo odkrytí a zveřejnění manipulačních technik velkých gramofonových společností a z toho vyplývající vznik alternativní scény. Tento styl se v následujících letech rozšířil i do dalších evropských zemí a vedl ke vzniku lokálních scén.

ROCKOVÉ SMĚRY A STYLY

Josef Vlček

V PŘÍRODNÍ SCÉNĚ PRAŽSKÉHO PKOJF SE KONALA OD 22. DO 27. SRPNA AKCE „BOHEMIA ROCKOELL“. VYSTOUPILY ZDE ZNÁMEJŠÍ (BETULA PENDULA, E. MLCH BAND) SKUPINY SPOLU S TĚMI, KTERÉ NA ÚSPĚCHY TEPRVE ČEKAJÍ. (O.Z.W., JATEČNÍ ULICE, POTĚMKINOVA VESNICE).

22.8. Úvod obstaral snad nejkřehčí z celé přehlídky: Mike-
láš Chadima. De řad přítomných vnesl se svou kapelou pohodu. MCH BAND
zhudebněl texty Irvana Wernische slavně opět uspích. Pak si přišli
na své přítomní punkeři. Na PLEXIS však klidně mohou chodit i metalis-
tá, neboť PLEXIS časté střídala punkový říz black-metalovou dynamí -
kou, a navíc smysl textů a snad i program kapely shrnul zpěvák Petr
Hašek do jedné věty: „Ať se konečně spejí punkové a rockeři a nedě-
lají bordel“. A poslední píseň věnoval přítomnému Vlastovi Honychovi
(bg. Tórr). Ze jste ještě neslyšeli nic o O.Z.W. ? Zaujali i tane
posledního rezarzeláče s Plexisu svým strhující a převrhující pro -
jevem. Líbilo se hlavně písně „Už je pozdě bychom hemiti“ a „Kujte
keleze dekad je hnávě“. V textech je patrný boj proti primitivnosti
a celý ansámbl s nákloností k Pražskému Výboru zřejmě ví...

23.8. Středa byla dnem industriální hudby. STŘEDNÍ EVROPA na
úvod s minimalistickými projevy („Nevia ce přijde, /nevia ce bude,
/mám strach. /Prepat vlevo, /prepat vpravo.“) pečetí stereotypu
(viz. „Těvra na všechně“) a depresu („A stále stejná odpověď: ká -
nem, kámen, kámen. /Vězení jsou dobře zdomá, /) nemechala o svém sty-
lu nikoho na pechybách. Výrazný hlasový projev, kytara i baskytara, jen
bici v pozadí. Lagradní texty s obdivem ke spisovatelům esoi, telik
stručně s POTĚMKINOVĚ VESNICE, pro mne po O.K.W. další velkým objevem
Nejvíce se tleskalo skládám „Jaroslav Hašek“, „Hela bláto“, „O-
balte svůj dětem nervy tukem“ a „Bydlím“. Právě industriál (neku-
stické zvuky made vje) rozjela však až poslední účinkující skupina -
PAPRSKY ING. GARINA: „Seš zemit, ať v útrapách etrectv řit(.).
Jaká škoda, že boje nemůžu se zúčastnit. Smím dojít ke dveřím(.).“ a
ani o krok dál.

Ve čtvrtek měly slove výhradně neravané. Večer makedusli HROZNĚ
Hrdli však mnohem lépe, než jak zni jejich název. Staly se zpestření
akce už svou nezařaditelností do jakékoli škaturky. Hrozně vydělané
čerpají z folkové hudby a ještě více z lidových tradic - folklóru.
Pohoda, pečetí klidu a míru vyzářoval z vystoupení BETULY PENDULY. Be-
tula v čele s Šeltisem (vystupovala i v TV a jako jediná vystupující
na Bohemii Rockquell má vlastní EP desku.) kdesi na pomezí folku a roc-
ku nikoho nezarmoutila. Te nejlípší přišlo ale až na konec. Vystoupila
stále známější brněnská trio bez bicích E, v popředí se stávající
osobnosti české rockové amatérské scény Vladimíra Kokeljeu, jenž ja-
ke už tradičně zpíval a pískem přes oči. Výrazně a převrhující basa
a songy „Ať jsi, nebo nejsi mluvím s tebou“, „Sejdeme se u váhy“,
„Tichá hodina“ a různé slevaí hříčky (Zleští přiarzly ke kosti“) -
byly ozdobou E i celého večera.

25.8. Ne špatně, ale ne skvěle: JATEČNÍ ULICE na úvod... rocke -
vá hudba blížící se k punku. Mnohem, mnohem zajímavější byla pak vys-
tupení AKU AKU. („Podivný myšl sper, proti kočkám z měst i-ber“).
Rezervantní bicina a výrazný houslistou tu lidově a zas punkově pře-
divděla hudbu bez břem. Napadlo mě, že časem může být Aku Aku v očích
rockmanů te, čím jsou dnes z kapce. VEŠKÉ PLAYKYNĚ však publikum
přijalo s nemalými rozpaky. Moní divu. Předvedli chladnou hrů bez ná-
padů, navíc s neurešitelnými texty. Snad nejhorší kapela přehlídky.
Na všechny předsmuky dal ale zapomenout ŠANOV, jedna z našich nejlep-
ších punkových kapel - taky se te punkery pod pedion jen hemžile.
Písně „Mascel“, „Heska“, „Sevety“, a „U nás“ už jsou velkými
hity velké Šanova.

O víkendu už jsem akci nebyl přítomen. Sebetní koncert punkáčů
ZONA A KILPTU byl publicisticky chvilou. Nedělní teška za akci byla
výhradně zápasem (ZHC, VELKÝ ŽENŮ COOL), z nichž kritika v tis-
ku vyzvedla zejména COOL, aby se nezarmoutil: za obdivuhodné považují
předatelskou snahu zajistit v době letních prázdnin skupiny, které
zanechají krásnou vzpomínku na jeden prázdninový týden. Děkuji. A
zvukaři byli taky perfektní!

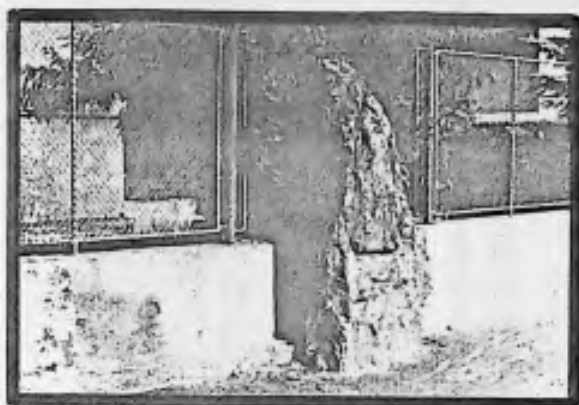
Přemysl ROŠŮLEK

„Píseň písní“, aneb s humorem jde všechno líp:
POTĚMKINOVA VESNICE... BYDLÍM... -

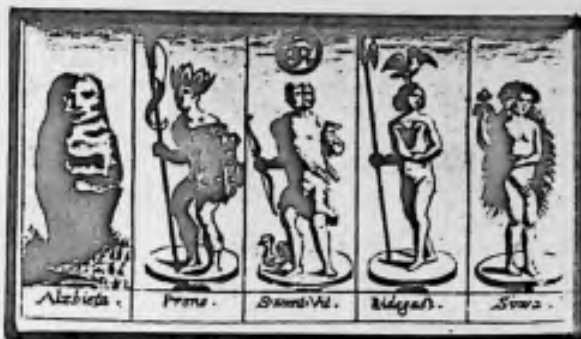
Bydlím na Antala Staška, na Antala Staška
a nic jsem ed něj nečet.
Bydlím na Vilhema Pícka - a střádám si máry.
Bydlím na Adlišti Ropy - a kradu jak Babynskéj.
Bydlím na Ovečným trnu - a žeru samý salamy.
Bydlím na Suchým vrchu - a mám doma Vašky.
Bydlím pod Žižkovským vrchem - a mám doma Křížka.
Bydlím na Národní třídě - a nic jsem ed něj nečet.
Bydlím v Rumunský ulici - a umím jenom Caucescu.
A já nemám kde bydlet.

Bohemia Rockquell

„Zkamenělý slouha“ v Chabrech; stav v roce 1982

Menhir zvaný „Alžběta“ u Sousedovic v kresbě M. B. Boleluczkého z roku 1868

Fragmenty „Čertova sloupu“ v Karlachových sadech na Vyšehradě v Praze

MENHIR

tabulka 1 – faktografický přehled menhirů ve středních Čechách

	LOKALITA (KATASTR)	TRAD. POJMENOVÁNÍ KAMENE (MÍSTO)	LITERÁRNÍ PRAMENY Z ROKU	STAV DNES	VÝŠKA KAMENE (m)	HMOT- NOST- ODHAD (t)	GEOGR. DĚLKA GEOGR. ŠÍŘKA	NADM. VÝŠKA	LITOLOGIE KAMENE	STRATIGRAFE PODLOŽÍ KAMENE	SONDY A JINÉ ZMĚNY V ROCE
1	DRAHOMYŠL	„ZAKLETÝ MNICH“ „DRE VERWÜNSCHENE MÜNICH“ „ZKAMENĚLÝ KAPUCÍN“	1859, 1868, 1895 1896, 1899, 1904—8 1977 atd.	+	2,2	2,2	13°39'02" 50°18'56"	220	KŘEMITÝ PÍSKOVEC – SLEPENEC	TERCIÉR – MIOCÉN (PODLOŽNÍ SOUVRSTVÍ)	
2	BŘEZNO	„ZAKLETÁ DÍVKA (PANNA)“ „DIE VERWÜNSCHENE MAGD“ „DIE MÄD BEI DEM STEIN“	1895, 1896, 1899 1915, 1977 1843 – MAPA	+	1,4	0,4	13°43'(45)" 50°21'(03)"	195	KŘEMITÝ PÍSKOVEC – SLEPENEC	KŘÍDA SVRCHNÍ TURON – CONIAK	1896
3	SLAVĚTÍN	„BABA“	1932, 1981, 1982 1953 – MAPA	+	1,9 (A) 1,4 (B)	1,9	14°00'30" 50°21'20"	210	ŽELEZITÝ PÍSKOVEC	KŘÍDA SVRCHNÍ TURON – CONIAK	
4	CHABRY	„ZKAMENĚLÝ SLOUHA“	1914, 1973 1977, 1980, 1982	+	1,5 (A) ~ 1,5 (B)	1,0	14°27'12" 50°08'37"	300	BULIŽNÍK	TERCIÉR – MIOCÉN (ZOBIŠKÉ STÁDIUM)	1980
5	HOROMĚŘICE		1977 1921 – MAPA	—			14°21'00" 50°08'30"	315	PÍSKOVEC	KŘÍDA – SPODNÍ TURON	
6	DRUŽEC	„ZKAMENĚLEC“	1690, 1941, 1968, 1977	+	1,8	0,8	14°02'50" 50°06'17"	375	PÍSKOVEC – SLEPENEC	ALGONKIJUM (SPILITOVÁ SÉRIE)	1856 asi o 30 m PŘEMÍSTĚN k j
7	KLOBOUKY	„ZKAMENĚLÝ PASTÝŘ“ „KAMENNÝ MUŽ“ „KE KAMENI“ atd.	1861, 1868, 1893, 1898, 1899, 1915 1972, 1977 atd. 1841, 1953 – MAPY	+	3,5 4,2 (C)	5,0	13°59'08" 50°18'06"	303	ŽELEZITÝ PÍSKOVEC	KŘÍDA – CENOMAN	1852, 1893 1898, 1899
8	KVÍLICE	„BOŽÍ SLOUP“ či „BOŽÍ MUKA“	1836, 1977 1840, 1954 – MAPY	[+]	3,0		14°00'28" 50°15'33"	260	PÍSKOVEC	PERM – SPOD. CERV. JALOVINA (SVRCHNÍ ČERVENÉ SOUVRSTVÍ)	DNEŠNÍ STAV NEPŮVODNÍ
9	SKURY	„U KAMENE“ „U KAMENA“	1954, 1981 – MAPY 1840 – MAPA	+	2,1 (C)	0,7	14°02'(50)" 50°17'(20)"	220	(ŽELEZITÝ PÍSKOVEC)	KŘÍDA – CENOMAN	
10	KAMENNÝ MOST	„U KAMENE“	1896, 1898, 1977 1954 – MAPA	+	1,0	0,8	14°11'34" 50°14'26"	250	ŽELEZITÝ PÍSKOVEC	PERMOKARBON	1896
11	JEMNÍKY	„U KAMENE“ (TRAD.)	1893, 1898 1977	+	1,0 1,5 (C)	0,9	14°07'02" 50°12'40"	280	ŽELEZITÝ PÍSKOVEC	KŘÍDA – CENOMAN	1893, (1951)
12	LEDCE	„KE DVĚMA KAMENŮM“ „KE DVAUM KAMENŮM“	1954 – MAPA 1841 – MAPA	+	0,7 0,8	0,5 0,6	14°01'55" 50°12'42"	310	ŽELEZITÝ PÍSKOVEC – SLEPENEC	KŘÍDA – CENOMAN	
W	VYŠEHRA D	„ČERTŮV SLOUP“ „ČASOMĚRNÝ SLOUP“	1780 1960, 1975 atd.	+	2,4 + 1,7 + 1,6 C – 3 KUSY	3,1	14°25'15" 50°03'54"	230	ŽULA	STR. ORDOVIK (LLANDEIL) (LETENSKÉ VRSTVY)	V SOUČASNÉM MÍSTĚ OD ROKU 1888

ODZNÁMKY: STAV DNES: + EXISTUJE, — NEEXISTUJE, P – PŘEMÍSTĚN; VÝŠKA KAMENE (NAD POVRCHEM ZEMĚ): A – MENHIR, B – DRUHÝ KÁMEN, C – CELÝ KUS; SOU-
ADNICE V ZÁVORKÁCH PŘÍBLIŽNĚ –

1. Konfigurace, které naše menhiry navzájem vytvářejí, jsou do té míry přesvědčivé, že lze uvažovat o jejich rozmístění na základě určitého plánu. Vnitřní vztahy v uspořádání třinácti dosud známých lokalit jsou vyjádřeny schematicky na obrázcích 2 až 5.

Podrobný mapový průzkum ukázal, že je možné spojit řadu menhirů do trojic v přímkách, a to na poměrně velké vzdálenosti (obr. 2). Tuto myšlenku vyslovil již dříve N. Krutský a graficky ji vyjádřil na tehdy neúplném souboru případů J. Helšus. I když se potom při bližším zkoumání ukázalo, že dvě ze čtyř takto konstruovaných přímek neplatí, přesto se jednalo o myšlenku správnou a velmi podnětnou. Uvažujeme-li totiž dnes o všech 13 známých lokalitách, pak existuje celkem 6 takových přímek, spojujících navzájem vždy tři objekty následujícím způsobem:

1—7—9 8—11—V
3—7—11 6—5—4
7—8—12 6—11—9

Ještě významnější skutečností, než existence trojic menhirů v přímkách, jsou jejich vzájemné vzdálenosti (obr. 3) a dále jejich vzdálenosti k některým dalším významným objektům, ale i vzdálenosti mezi těmito objekty navzájem. Byla nalezena téměř konstantní vzdálenost či modul $m = 22$ km, opakující se s minimálními odchylkami mezi jednotlivými menhiry celkem 7 x, mezi menhiry a dalšími objekty 6 x a jinak ve významných vztazích ještě 3 x; celkem tedy 16 x!

Průměrná hodnota ze 7 délek mezi menhiry $m = 21,03$ km, průměrná hodnota z 6 délek mezi menhiry a dalšími objekty $m = 22,17$, průměrná hodnota z 3 délek dalších významných vzdáleností $m = 22,10$ km; takže průměr ze všech naměřených 16 hodnot $m = 22,10$ km.

Hodnota $m = 22,10$ km, vyjádříme-li ji v lidských krocích o délce 75 cm, je rovna číslu 29 467 ($29,47 \times 10^3$) kroků. Z hlediska paleoastronomického je toto číslo pozoruhodné, neboť jeví zajímavou analogii k číslu vyjadřujícímu délku synodického měsíce (29,5 dne), případně oběžnou dobu planety Saturn (29,5 roku). I když může jít také o čistě náhodnou shodu, nelze v této fázi úvah ponechat bez povšimnutí nic, co by mohlo přispět k vysvětlení uvedených souvztahů. Nepopíratelně však zůstávají četné geometrické vztahy menhirů mezi sebou, ale navíc ke slovanským památkám z doby hradištní a posléze i románské.

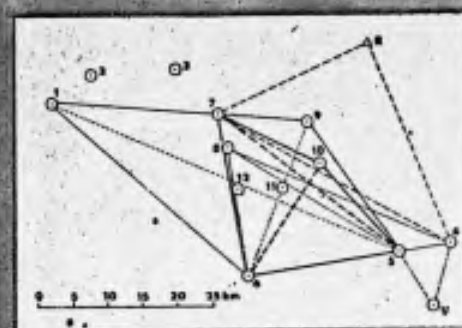
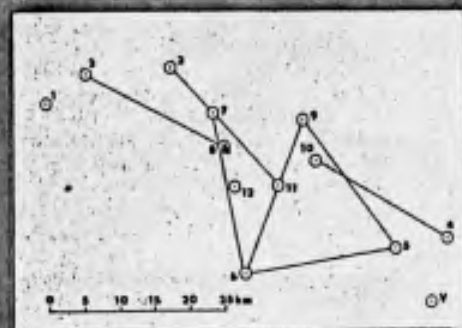
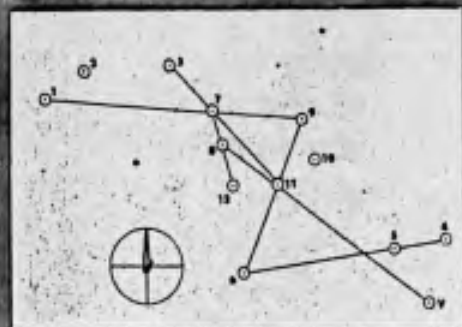
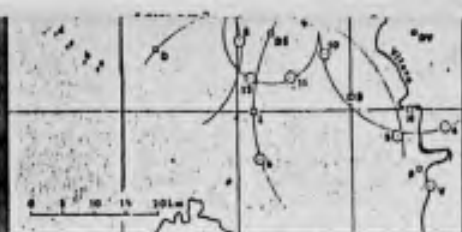
Kromě modulu $m = 22$ km jsou v této souvislosti zajímavé ještě některé další konstantní vzdálenosti, které se rovněž nezdají být pouze náhodné. Tak například slovanské hradiště Dřevíč ze střední doby

hradištní (s hradem připomínaným pak Kosmou k roku 1002) má konstantní vzdálenost 13,0 km od třech nejvýznamnějších menhirů: u Března, Slavětina a Klobuk. Kvělický sloup je od něho vzdálen 13,3 km. Všechny čtyři menhiry leží tedy prakticky na kružnici se středem na Dřevíči. Toto strategicky výhodné výšinné sídliště se však objevuje nejen v době slovanské, ale již daleko dříve (štitarský stupeň knovízské kultury). Ale existují ještě další tři kružnice, na nichž leží většina zbývajících menhirů. Středů těchto kružnic leží na výšinách Dřínov u Slaného, Dřínov u Veltřus a v Družci. Poloměry všech uvažovaných kružnic mají pozoruhodný vzájemný poměr přibližně 1:2:3, přičemž poslední hodnota 22,3 km je blízko modulu $m = 22$ km.

Uvažujeme-li všechny tyto geometrické vztahy, máme důvodné podezření, že by mohlo jít o stopy nějakého záměru širšího regionálního dosahu a české menhiry se pak ovšem znovu ocitají v dosti zajímavé a možná trochu překvapivé historické souvislosti s relativně mladou, slovanskou kulturou na našem území. Z paleoastronomického hlediska je zvláště zajímavé, že některé spojnice menhirů probíhají po slunovratových liniích. (obr. 4)

Existuje však ještě také způsob, jímž lze spojit většinu bodů, označujících v mapě jednotlivé menhiry, do pravidelných obrazců (obr. 5). Tak například body 1—9—5—6 jsou vrcholy velkého deltoidu, na jehož kratší úhlopříčce leží dále bod 12 a na straně 1—9 bod 7, který je zároveň vrcholem menšího deltoidu 7—10—5—6, jehož úhlopříčky se protínají pod pravým úhlem v bodě 11. Vedle rovnoramenných trojúhelníků, jejichž složením vznikají dva zmíněné deltoidy (tj. trojúhelníků 6—1—9/8—5—9 a 7—10—6/7—6—5) lze nalézt ještě trojúhelník 5—V—4. Navíc existuje velký pravouhlý trojúhelník 7—R—4 (Klobuky—Říp—Chabry).

Geometrická analýza rozmístění menhirů ve středních Čechách, at jsou její výsledky sebevíce zajímavé, otázku jejich skutečného stáří přirozeně neřeší. Souvislosti s umístěním některých významných slovanských památek jsou však tak překvapivé, že se vnučuje otázka, nejsou-li zde ještě hlubší analogické vztahy. A je to právě geometrická struktura románské sakrální zástavby Prahy a jejího okolí, která, jak se ukázalo, je řízena pozoruhodně shodnými principy jako sestava menhirů v Čechách. Oba systémy se dokonce do jisté míry prolínají. Do jaké míry jde o programový záměr či pouze o podvědomou činnost tvůrčích generací, ukáže snad budoucí výzkum.

1. Rozmístění menhirů ve středních Čechách a některé další objekty: menhiry: 1 — Drahomyšl, 2 — Březno, 3 — Slavětín, 4 — Chabry, 5 — Horoměřice, 6 — Družec, 7 — Klobuky, 8 — Kvílice, 9 — Skury, 10 — Kamenný Most, 11 — Jemníky, 12 — Ledce.
2. Trojice menhirů v přímkách.
3. Modul $m = 22$ km ve vzdálenostech mezi menhiry.
4. Trojúhelníky a „deltoidy“ v sestavě středověkých menhirů.
5. Modul $m = 22$ km mezi slunovratovými liniemi ve denými jednotlivými menhiry.

„Zakletý mnich“ u Drahomyšle na fotografii z r. 1982

Dopisnice

Stará Libeň

Libeň

Stará Libeň

19

Každá stará pražská čtvrť, každý dům, každá ulice, chodník a dvůr mají svoji osobnost a tvář, kterou do nich vtiskli avýmí životy lidé, žijící v těch místech. Ulice a domy časem odumírají, tak jako lidé, kteří v nich žijí a s nimi odchází část něčeho těžko pojmenovatelného.

To něco vyzařuje na nás ze zdí domů, když se náhodou v noci, nebo za slunného dne zatouláme v ta místa, do těch končin, kde vládnou staré domy a ulice. Jestliže takový starý dům, nebo dokonce celá ulice odchází do nenávratna, aby zůstaly jenom ve vzpomínkách, nebo na fotografiích, odchází s nimi i zvláštní atmosféra, někdy až mystická, kterou do ní vtiskly celé generace, žijící tam někdy po staletí. Krásu těchto starých čtvrtí se pokouší zachytit fotografové, filmaři a malíři, krásu vnímatelnou pouhým okem. Básníci a spisovatelé nám umožňují uvidět vnitřní svět těchto věcí - domů a ulic - a to pohledem naší duše, protože na to samotné oko sotva kdy stačí.

Ne každý je totiž básníkem. Ano zachytit krásu vnější i vnitřní něčeho, co jednou nebude, zachytit ji na film nebo na papír v podobě románu či grafického listu a uchovat pro lidi, kteří se teprve narodí. A o něco podobného jsme se chtěli pokusit i my.

Jiří KOT, milující Starou Libeň jako málokdo z lidí jeho generace, zasažen její postupnou likvidací, kdy domy mizí pod pásy buldozerů a na korbách nákladních aut, odváženy kamsi na skládky, dostal spásný nápad a jal se sbírat čísla starých domů a cedule se jmény ulic. Ze začátku se k němu přidalo pár nadšenců, kteří s ním ochotně chodili v noci po ulicích a domech určených k odstělu, stávající se tak posledními nájemníky a chodci.

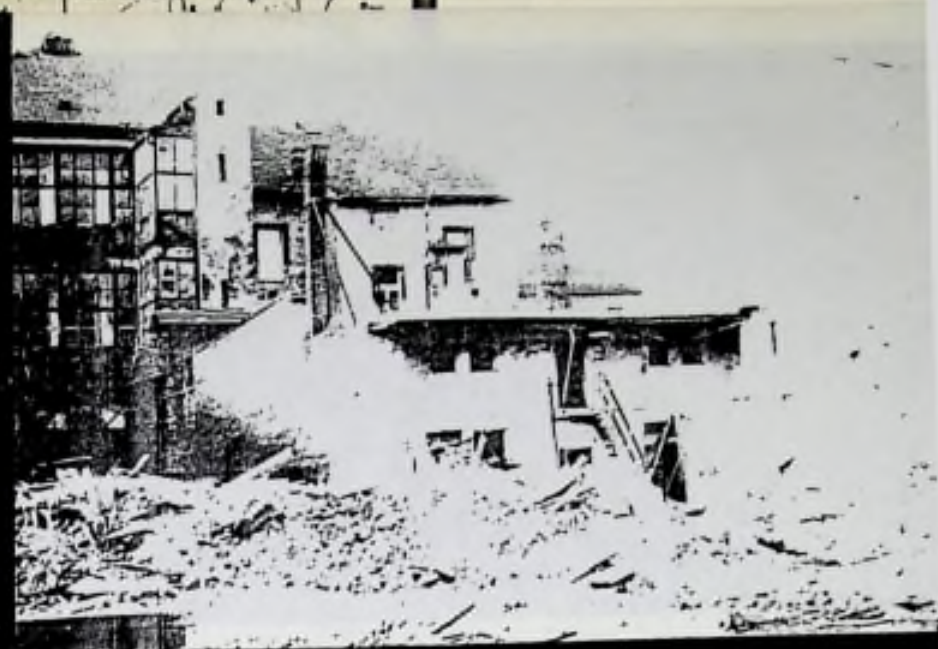
Ale ubývali úměrně s tím, jak těchto cest přibývalo. Až zřetel poslední: Zdeněk ŠICHOR. Další cesty podnikali už jenom spolu. Přibývajících cedule našly svůj nový domov ve staré prádelně domu č.p. 998 v Lindnerově ulici... V té době se dvojice rozrostla o třetího: Jana KUBÁTA.

Nápad o uspořádání výstavy nedal na sebe dlouho čekat. Rozhodli se tuto výstavu věnovat nejenom Staré Libni a zmizelým ulicím, ale také lidem, kteří v Libni tvořili a tvoří. Výstava je zároveň věnována dvěma výročí - pětasedmdesátým narozeninám Bohumila HRABALA a dvacetiletí, které uplynulo od tragické smrti Vladimíra BOUDNÍKA.

V té době začalo přibývat nejenom práce na úpravě prádelny, ale i organizační činnosti. Sami bytíhom na to těžko stačili, proto chceme poděkovat všem, kteří nám pomohli radou nebo skutkem či něčím přispěli na naši výstavu, která se tím stává výstavou mnoha dalších. Zvláště pak děkujeme Oldřichu HAMEROVI.

Doufáme, že se vám tato výstava bude líbit. Snad. Můžete ji odsoudit jako bláznovství. Může ve vás zanechat stopu něčeho zvláštního nebo krásného. Snad k vám promluví cedule neexistujících ulic. Anebo ne. Ale mělo by k vám promluvit grafické dílo Vladimíra Boudníka a Oldřicha Hamery a poetická próza Bohumila Hrabala. Protože tito lidé LIBEŇ milovali a milují. Zrovna tak jako my.

"V automatu Svět sme s Vladimírkem popíjeli pivo a sledovali uklízečky nádobi"

"A na hrázi okna našeho bytčku byla rozgábena, na schodě přede dveřmi seděl Pepíček jako olysaly ohromný pták ve voliérě zoologické zahrady a kouřil, měl ta svoje brejle jako dva jogurty, můj muž s umíráním, umýval nádobi"

"Vladimír nenávidel peníze. Jak bral zálohu, hned ji celou utratil, aby si do dobírky denně vypůjčoval, tu deset, dvacet korun, pečlivě zapisoval na dveře své skříňky v šatně jména věřitelů, se kterými se poctivě vyrovnal, když bral"

"Ten čas, kdy Vladimír psal za noci ten svůj deník, vyšli jsme od zeleného stromu, a kudy jsme si dali ještě jedno pivo u Jeřábků, vydali jsme se na strán pod Koráb. A šasli jsme"

Strojní pekařství

výroba jemného pečiva

Chvalně známý samožitný chléb

Fr. Beneš Libeň

Prosecká 12

"..... tady stál u potůčku, sem si můj muž zajel, aby vychutnal svou první srt, ten pokus o unění nešťastnou náhodou, tady seděl každá srt přichází k němu až teď, do Libně, a jako

"Vladimír mi tiše řekl: Doktore, kdybych se zastěhlil, podložil byste mi kapesníkem hlavu?"

"Doběhl do prostředka dvorečku, otočil se, rozpřáhl svoje něžné ruce, nabídnul své dlaně a tepny slunci, zvrátil vousatou a vlasatou hlavu nazad, hlavu vonící a sršící světlým prazdrojem a volal piný vytržení: Panje Vladimíre! Mein gutere Herr Vladimír! Teď už je odzvoněno tvým strešum, ani imaginace, ani transcendence. Mister Vladimír! Teď letíš rovnou tam, kde žije podstata nelidských, ale přeci tak lidstvu potřebných věcí! Loučím se s tebou jen na chvílku, protože mojí útechou jsou nejen poslední lidské věci, ale vesmír, neviditelné, ale přece skutečné království, do kterého jsi vstoupil a tím jsi mne předešl. Nepotřebuješ se už nechat vynést na oběžnou dráhu raketou Apollo, ty rovnou letíš bez přestupního lístku, cestou milosti"

"Tak jsme odevzdali klíče paní domácí, naposledy jsem stál na dvorku, v slzách jsme se rozlířeli a za tu půlhodinku jsem proběhla celý svůj život tady na té hrázi věčnosti, všechny ty svatby v dome, všechny ty pijatky, zjevili se mi všichni ti, kteří k nám chodili, o čem na sebe křičívali, viděla jsem sebe samu, jak padá sněh a já jdu přes dvoreček v bílé košili, viděla jsem svého muže, jak píše na střeše, jak bije všemi praty do klávesnice klapek, viděla jsem, kde všude můj muž opilý ležel, když nemohl stát"

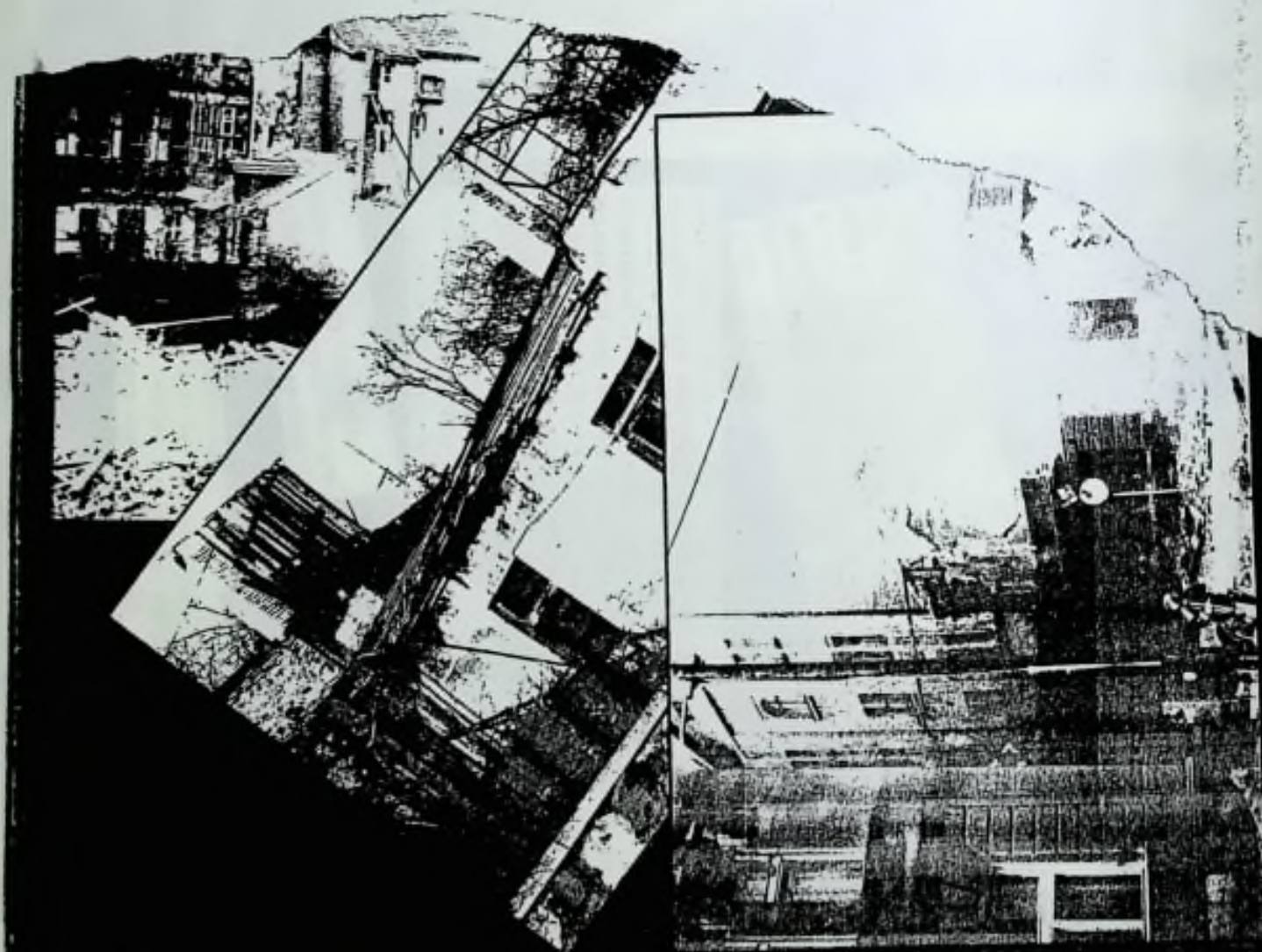
Vybráno z knih Bohumila Hrabala:
Kluby poezie / Mladá Fronta, Praha 1981/
Proluky / rukopis 1985/

Yiř je to rok co v Libni bylo otevřeno
museum. Na jeho vernisáž přišlo téměř sto padesát
lidí. Letos chystáme další výstavu, jelikož přibýlo
mnoho dalších exponátů. Výstava bude 6. prosince.
Zveme všechny, kdo mají rájem ponorit se
do minulosti této staré čtvrti.

Dědek Yiř Kol

89

Libeň

REKLAMNÍ STRANA.

Dnes neposlaný list může sloužit třeba už v příštím čísle zrovna Vám.
pokud zašlete do redakce poutač /upravený na A4/, případně z Vaší
charakteristiky, textu, značky zhotovíme poutač s kulturní tematikou
dle vlastní představy.

BĚHEM NAŠICH SNAH O ZABEZPEČENÍ A ZAJIŠTĚNÍ KULTURNÍCH LISTŮ Č.1 JSME SE SEZNALI S NĚKOLIK PODOBNÝMI PERIODIKY: ZAMÝŠLELI JSME TĚŽ POŽÁDAT O REGISTRACI. POZDĚJI SE UKÁZALO, ŽE BLÁHOVÝ TO BYL NÁPAD, NICMÉNĚ JSME SE DOZVĚDĚLI POUČNÉ VĚCI, JEŽ SE VÁM, MÁTE-LI V ÚMYSLU NĚCO PODOBNÉHO ZALOŽIT, MOHOU HODIT, PŘÁTE SE NÁS V DOPISECH, ALE I ÚSTNĚ NA RUZNÉ VĚCI. SHRNEME JE DO ROZHOVORU REDAKCE S. TŘEBA, A. B.

A. B.: K čemu je to vlastně dobrý, není lepší využít volný čas lépe?

K. L.: Každý at dělá to, co jej baví. Nemyslíme si, že založení časopisu je nejhorší věc. A navíc, mnohé vyjde najevo jistě později.

A. B.: Co tím chcete dokázat, a pro jakou generaci hodláte psát?

K. L.: Tak především: netoužíme po slávě. Účelem Listů je informovat o věcech, které se z jakýchkoliv důvodů do dostupných tiskovin nevejdou. Tento účel by měli splňovat jak průzkumy veřejného mínění tak referáty o různých kulturních akcích. Místo je též pro dopisy, diskuse a svůj účel by měla splňovat i reklamní strana. Píšeme pro mládež i když nechceme štenářské spektrum zužovat, ale zas je nám jasné, že mnoho důchodců nás číst asi nebude. Pro zajímavost: věkový průměr redakčního kruhu je 18 let.

A. B.: Mohu si Váš časopis objednat?

K. L.: Osobně bez problémů, tedy zatím, neboť nabítka rovná se poptávce. Příznivci nás též žádají/a většinou mimopražští/, abychem jim KL posílali. Rozhodně nám to nevadí, ale je zapotřebí, aby nám zasílali kromě příspěvků též nadespsanou obálku s adresou a známkou. Touto cestou žádáme Vás, kteří jste tak neučinili, abyste tak dokonce roku učinili.

A. B.: A když budu chtít přispívat?

K. L.: Nejsme žádná uzavřená společnost. V některých dopisech se obje-

REFLEXNÍ RADA

vili i příspěvky, které nás potěšili. Všechny však byly psané rukou. Nevadí. Ale vadí, že některé byly častokrát přeškrtávané a nepřehledné. Největší radost nám udělá ten příspěvkový dopis, kde bude článek psaný na stroji s jednou kopií. Nejčastějšími - a to se nedá svítit - příspěvky v redakci jsou o hudbě. Potěší nás i fejetány, recenze z výstav, koncertů vážné muziky, divadelních představení, polemiky, kreslířské práce. No vlastně vše co se kultury týče. Fotodokumentaci pochopitelně vítáme. A ještě upozorňujeme, aby KAŽDÝ, kdo nám, byť opakovaně, píše, vždy uvedl adresu odesílatele. Díky.

A. B.: Jak je to vlastně s onou legalizací?

K. L.: Chápeme věci tak, že pokud je tisk registrován, obnáší to značné výhody, ale... Není to možné pro pár studentů, kteří nechtějí vše vydávat pod pouze formálně pracující SSM/což je pak automatická legalizace/, pro poučení: o registraci je, pokud je časopis v rámci okresu, nutno žádat KNV; v rámci republiky pak Ministerstvo školství a kultury nejméně však 8 týdnů před zamýšleným vydáním prvního čísla, přičemž KNV nebo ministerstvo je povinno do 6 týdnů žádost odmítnout či kladně vyřídit. V žádosti musí být jméno šéfredaktora či jeho pověřeného zástupce, název časopisu, politicko-ideový program, zaměření tisku, zdůvodnění společenské potřeby. Dále musí žádost obsahovat název a sídlo vydavatele, nakladatelské orgány, rozmnožovatele, místo vydávání, adresu redakce, administrace, období periodika, předpokládaný náklad, rozsah, cenu, osobní data šéfredaktora o jeho stát. občanství a způsobilosti, údaje a doklady o zajištění po stránce materiálně-technické, hospodářské a finanční. Vydání je možné až po registraci, kterou NELZE PROVÉST, není-li zabezpečena po materiálně-technické, hospodářské, finanční a politicko-ideové stránce.

A. B.: Hm.

K. L.: Nelegalizace! Nejsme zdaleka jediný neregistrovaný časopis i když na nás čekají viditelné i neviditelné úskalí. Jeme na začátku, nechtějí štenáři omluvit chyby tiskové i gramatické. Vám, kteří nás v naší činnosti hodláte podpořit, předem děkujeme!

Redakce KL

Když nepochopíme hluboce utkvělou touhu člověka po úniku ze sebe sama /self-transcendence/, jeho přirozenou nechuť podstoupit namáhavou cestu vedoucí k dokonalosti a dále, pokud neporozumíme jeho hledání nějakého nepravého osvobození buď v rámci své osoby nebo někde mimo - nelze doufat, že nalazeme smysl v naší historické epoše, historii vůbec a v životě, jak ho lidé žili v minulosti a jak ho žijí dnes. Navrhují proto diskusi o některých obyčejnějších náhradách Boží milosti, do kterých a pomocí kterých se lidé pokoušeli uniknout z trýznivého vědomí, že jsou pouze sebou.

Ve Francii je dnes jeden obchodník alkoholem asi na sto Francouzů. V USA je přibližně milion zvrzlých alkoholiků a kromě toho daleko větší počet těžkých pijanů, jejichž slabost se ještě nestihla uzdravit. Co se týče potřebnosti opojných nápojů v minulosti, o tom nemáme žádné přesné údaje. V západní Evropě, zejména v Itálii a v Řecku, dále během středověku a na počátku novověku byla individuální konzumace alkoholu pravděpodobně ještě větší, než je tomu dnes. Při četných příležitostech, kdy my pijeme čaj nebo kávu, se naši předkové osvěžovali vínem, pивem, medovinou a později ginem, brandy a whisky. Pítí vody bylo trestem uloženým hříšníkům nebo to praktikovali zároveň s vegetariánstvím jakožto formu vážné asketické nebo ženského ořizování. Nepít opojné nápoje bylo považováno za dostatečně pozoruhodnou výstřednost, aby vyvolalo komentáře a více nebo méně poučující přezdívkami. Četud pocházejí např. italské *Bevilacqua*, *Boileu* a anglické *Drinkwater*.

Alkohol je jednou z mnoha drog, které lidé využili jako únikové cesty ze svého omezeného já /insulated ego/. Máme ze to, že ze všech přírodních narkotik, stimulantů a halucinogenů neexistuje ani jeden, jehož vlastnosti by nebyly známy od nepaměti. Moderní věda vyvinula množství nových syntetických látek, ale vzhledem k přírodním ječům vynalezla pouze lepší metody extrakce, koncentrace a rekombinace věcí již známých. Ať už se jedná o mek či kurare, andskou koku nebo indické konopí a sibiřskou hedlu - každá rostlina, keř nebo houba, jsou-li schopny po požití způsobit otupení, vzrušení nebo vyvolat vizi, byly dávno ob-

ALDOUS HUXLEY

/The Devils of Loudun - appendix/

jevy a systematicky využívány. Tato skutečnost je zvláště významná; patrně dokazuje, že lidé vždy a všude cítili základní nedostatky své lidské existence, cítili ubohost ze skutečnosti, že jsou pouze vyze-zenými egi a ne něčím jiným, něčím větším, něčím - jak říká Wordsworth - "far more deeply interfused". Primitivní člověk zkoumá svět kolem sebe "vyzkoušel všechny věci a chopil se toho, co pro něho bylo dobré". Z hlediska sebezáchovy za dobré pokládal každé jedlé ovoce, list, každé zrávé semeno, kořen nebo ořech. Avšak v jiném kontextu - kontextu vlastního nespokojení a popudu k vykročení z vlastního stínu - dobrým se stávalo vše, pomocí čeho bylo možné změnit kvalitu individuálního vědomí. Takové změny způsobené drogou mohou vést k horšímu, mohou nastat za cenu splínu a budoucího návyku, degenerace a předčasně smrti. To však nic neznamena. Na čem záleží nejvíce je pocit - byt by trval jen h dnu, dvě nebo dokonce několik minut - že jsme někým nebo častěji něčím jiným než omezeným egem. "Žijí ne již jako já, ale

vino nebo opium, peyotl nebo hašiš žije ve mně". Vymanit se ze sevření naším ubohým egem je takové osvobození, že i když tento druh vybočení ze sebe vede ke zvrácení do šílenství, z kředi do komatu..., je takováto drogou navozená zkušenost pokládána nejen primitivy, ale i civilizovanými lidmi za skutečně božskou. Extáze dosažená opojením je stále ještě podstatnou složkou náboženství afrického a mnoha národů jihoamerických a polynéských. Byla také, jak dokládají dokumenty jasně dokazují, ne méně důležitou složkou náboženství Keltů, Teutonů, Řeků, národů středního východu a říjských dob, včetně Indie. Nejen že "pivo může více než Milton ospravedlnit boží cestu vedoucí k člověku". Pivo je bůh. Mezi Keltů bylo božské jméno Sabazios dáváno pocitovanému opojení člověka zpitím piva. A dále na jihu jméno Dionýsos znamenalo mj. také nadpřirozené zhmotnění psycho-somatických účinků z přílišné konzumace vína. V indické mytologii byl Indra bohem sómy - dnes neurčené drogy. Hrdina, přežitel draků, se potom stává svou vlastní velkou projekcí do říše podivné a oslnivé výjimečnosti /otherness/, kterou prožívá opojený. Pod vlivem drogy se jako Sóma-Indra stává zdrojem nesmrtelnosti, prostředníkem mezi lidským a božským.

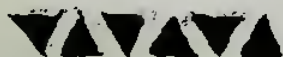
V moderní době pivo a jiné zkratkovitě cestující k úniku ze svého já již nejsou oficiálně zbožňovány jako bohové. Teorie prošla, na rozdíl od praxe, změnou. Ve skutečnosti milióny civilizovaných lidí neustále platí za své oddání se - neosvobození, a přeměně ducha - ale - alkoholu, hašiši, opiu a jeho derivátům, barbiturátům a jiným syntetickým látkám, které doplňují prastarý seznam jedů, schopných způsobit tento druh překročení vlastního já. To, co se zdá být bohem, je ve skutečnosti ďáblík, co se zdá být osvobozením, je otroctvím. Únik ze sebe sama vede až na dno, jak po stránce lidské tak osobní.

Podobně jako intoxikace byla také přirozená /elementární/ sexualita - sama o sobě, oproštěná od lásky - kdysi bohem uctívaným nejen jako představitel plodnosti, ale také jako

projev základní výjimečnosti tkvící v každém člověku. Teoreticky přestal být tento druh sexuality bohem, v praxi má však nekonečné množství přívrženců.

Setkáváme se s přirozenou sexualitou, která je nevinná, všem existuje také tento druh sexuality jako morálně a esteticky hnusný. D.H. Lawrence psal velmi krásně o prvním typu; Jean Genet psal s ospešující působivostí a s hojnými detaily o druhém. Jak sexualita ráje, tak sexualita stoky jsou schopny přenést člověka za hranice jeho izolovaného ega. Avšak, druhý, běžnější typ přivádí jeho vyznavače na nižší úroveň lidskosti, evokuje sebevědomí a zanechává v něm stopy daleko většího odcizení než je tomu u prvního typu. Tudiž každý, kdo cítí nutkání uniknout z vlastní omezené identity, je také věčně přitahován k prostopášnosti a jejím ekvivalentům, jak ukážeme během dalšího vyprávění.

Veřejné mínění v civilizovaných společnostech odsuzuje prostopášnost a drogový návyk jako eticky špatné. K morálním zábranám jsou přidány finanční nesnáze a zákonné represe. Alkohol je drahý, prodej narkotik je všude zakázán a jisté sexuální praktiky jsou pokládány za zločin. Ale když přejdeme od požívání drog a hrubé sexuality ke třetímu druhu nepomáhajícímu člověku vybočit ze sebe sama v negativním smyslu, setkáváme se ze strany zákonodárců a moralistů s volací odlišným a daleko shovívavějším postojem. Je to tím překvapivější, neboť dávové delirium /jak tento druh můžeme nazvat/ je bezprostřednějším ohrožením sociálního řádu, je dramatictější hrozbou pro onu tentkou vrstvu mravnosti, rozumnosti a vzájemné tolerance, které tvoří civilizaci než pití nebo prostopášnost. Je pravdou, že zevšeobecněný a dlouhotrvající zvyk vycházet vstříc vlastním sexuálním choutkám může vyústit, jak tvrdil J.D. Unwin /Sex and Culture, London 1934/, ve snížené energetické úrovni celé společnosti a v její neschopnosti této úrovni dosáhnout nebo si ji udržet. Podobně také drogová závislost, je-li dostatečně rozšířena, může snížit vojenskou, hospodář-

skou a politickou činnost společnosti, ve které převažuje. V 17. a 18. století byl alkohol tajnou zbraní evropských obchodníků otroky; zbraní japonských militaristů ve 12. století byl heroin. Opilý černoch byl snadnou kořistí a čínský poživatel opia jistě nedělal svým počínáním žádné potíže. Tyto případy jsou však výjimečné. Společnosti se obvykle daří nařít symbiózu se svým populárním jedem. Drog je parazitem na společnosti, ale takovým parazitem, jehož hostitel /užívatele-li, satelity/ má v dostatečné míře rozum, aby situaci zvládl. Žádná společnost, která zakládá své sexuální praktiky na teoriích marxýze de Sade, by neměla přežít. Skutečně, se také žádná společnost takovým praktikám nepřiblížila. Dokonce i ty nejbezstarostnější polyéské raje mají své pravidla, své kategorické imperativy a nařízení. Zdá se, že proti přehnané sexualitě stejně jako vůči nadměrnému požívání drog, jsou společnosti schopné se bránit do určité míry úspěšně. Avšak obrana proti tzv. davovému deliriu a jeho žutým zhoubným následkům, je v mnoha případech zdaleka méně tak úspěšná. Profesionální moralisté, kteří prudce útočí proti opilosti, jsou podivně zticha, jedná-li se o stejně hnusnou neřest, kterou je státní opojení /herd intoxication/ - stmelování se v davu je dalším druhem úniku ze sebe sama často vedoucím až k oddělení člověka.

"Kde se shromáždí dva nebo tři lidé v mém jménu, tam jsem uprostřed nich já." Kezli dvěma až třemi sty je božská přítomnost problematičtější. Jedná-li se dokonce o tisíce nebo desettisíce, pravděpodobnost, že Bůh je přítomen, ve vědomí každého člověka, se rovná nule. Neboť podstata zjitřeného davu je taková, že každý zástup se automaticky sebevzněcuje, že kde se shromáždí dva nebo třit tisíce, tam chybí nejen Bůh, ale také běžná lidskost. Ztotožnění se s davem zprošťuje člověka vědomí, že je pouze izolovaným egem, a přivádí ho do afér mimo jeho osobní úroveň, kde není žádná zodpovědnost, nic dobrého ani špatného, potřeba myslet, uvažovat, rozlišovat - pouze nevyhrančný pocit neopodstatnosti, sdílená varušení a kolektivní

odcizení. Odcizení je zároveň déle trvající i méně vyčerpávající než to, které vzniká následkem ser. orgií; následující ráno je méně depresivní než ráno po otrávení se alkoholem nebo morfiem. Kromě toho si lze v tomto druhu šílení libovat nejen bez špatného svědomí, ale dokonce, jak je tomu v mnoha případech, s pozitivním zábleskem vědomé činnosti. Proto vedoucí činitelé církve a státu nezavrhují tento negativní způsob vybočení ze sebe sama a nespak jej podněcují kdykoli se jim hodí jako počepa jejich vlastních záměrů. Lidé jsou schopni racionálního uvažování a svobodné volby v rámci etických pravidel jako jednotlivci nebo v koordinovaných a účelných a upínách, které tvoří zdravou společnost. Titíž lidé, stancu-li se davem /herd into mba/, se chovají jakoby neměli ani rozum ani svobodnou vůli. Davové opojení je odlidšťuje a nevzuje stav antisociální nezodpovědnosti. Opojení mystériózním jedem, který každý dav ukrývá, jsou ve stavu zvýšené sugestibility. To připomíná stav lehké hýznózy - st už jakkoli nuzovaný. Takto uvěří jakémukoli nesmyslu, který je na ně zařván, buďou jednat podle jakéhokoli nařízení a příkazu, jedno jak nesmyslného, šíleného nebo zločinného. Mužům a ženám pod vlivem "státní drogy" "cokoli řeknu třikrát, je pravda" a cokoli řeknu třístokrát je Zjevení /Revelation/, přímo vnuknuté Slovo Boží. Proto autority - kněží a vládci národů - nikdy jednomyslně neznačili takovýto druh úniku ze sebe sama jako nemorálnost. Pravda, davové delirium vyvolané opozicí nebo ve jménu heretických názorů, je všude odsuzováno těmi, kdo mají moc. Ale davové šílenství roznicené vládními činiteli nebo ve jménu ortodoxie, je zcela jinou věcí. Ve všech případech, kde státní delirium může posloužit lidem ovládajícím církev a stát, je tento negativní druh vybočení ze sebe sama pokládán za legitimní a dokonce za velmi žádoucí. Poutě, politická shromáždění, hlučné náboženské kampaně, patriotské přehlídky - vše je z morálního hlediska v pořádku, jsou-li to naše poutě, naše přehlídky, naše kampaně a naše shromáždění. Skutečnost, že většina, která se účastní

těchto akcí, je přechodně dehumanizována stádním jedem, je bezvýznamná ve srovnání s tím, že jejich dehumanizace lze využít ke konsolidaci náboženské a politické moci.

Je-li davové delirium využito ve prospěch vlád a církví, tak ti, kteří jej využívají, pečlivě dbají, aby se jim tento druh opojení nevykl z rukou. Vládnoucím menšinám se tento druh úniku jejich podřízených velmi hodí - 1/ aby své podřízené zabavili a odvrátili jim pozornost 2/ aby je dostali do živelného stavu zvýšené sugestibility. Každý rády uvítají náboženské a politické ceremonie jako příležitost k opojení se davovým jedem. Vládcí je vítají jako příležitost k implantaci sugescí do mozků, které dočasně přestaly mít rozum a sebeobranu vůči.

Konečným příznakem stádní intoxikace je násilí. S příklady davového deliria, které vrcholí svévolnou destrukcí, zuřivým sebe-mrzačením, bratrovražednými brutálnostmi bez účelu a proti záměrným zájmům všech zúčastněných, se lze setkat na téměř každé stránce učebnic antropologie a - méně často - nicméně pravidelně - také v dějinách vývoje civilizovaných národů. Až na výjimku, kdy chtějí likvidovat nepopulární menšinu, oficiální představitelé církve a státu jsou nadřadu opatrní při rozněcování zuřivosti, o jejímž zvládnutí by předem pochybovali. Žádné takové ohledy nezadrží revolučního vůdce, který nenávidí status quo a přejí si pouze jedno - vytvořit chaos, do kterého vloží, až převeze moc, nový druh řádu. Když revoluční fanatik využije lidem vlastní touhu po úniku ze sebe sama v negativním smyslu, dovádí ji až do šílených a čábelských konců. Lidem, kteří nenávidí své nicotné ego a jsou otráveni odpovědností, která vyplývá z členství v účelné lidské skupině, nabízí "odpoutat se od toho všeho" v přehlídkách, demonstracích a veřejných shromážděních.

Orgány státu jsou účelnými skupinami. Dav je sociálním ekvivalentem rakoviny. Jed, který ukrývá, zbavuje jeho členy lidskosti do té míry, kdy se v nich začíná probouzet zuřivý násilí, čehož si v normálním stavu

nejsou vědomi. Revoluční fanatik podněcuje své stoupence, aby v nich vyburcoval tento poslední a nejhorší příznak davového opojení a potom nasmeroval jejich šílenství proti svému nepříteli - držiteli politické, hospodářské a náboženské moci.

Za posledních 40 let dosáhly techniky využívání této nejnebezpečnější formy lidského nutkání k vybočení ze svého já krajního bodu dokonalosti. Začneme tím, že každé čtyřicetiletí má více lidí, než kdy předtím. Dále máme daleko účinnější prostředky k přepravě lidí z velkých vzdáleností. Neustále vznikají nové a dříve netušené prostředky k podněcování davů. Bylo vynalezeno rádio a obrovským rozsahem demagogického žvračení a štvení. Existuje amplion zvětšující a nekonečně znásobující opojnou hudbu třídní nenávisti a militantního nacionalismu. Máme fotografický aparát, o němž se kdysi naivně říkalo, že není schopen lhát/ a jeho nástupce - kino a televize. Tyto tři objevy absurdně usnadnily realizaci všech propagačních fantazií. A konečně je zde největší z našich sociálních vynálezů - bezplatné povinné vzdělání. Každý dnes umí číst a je tím pádem vydán na milost propagátorům, vládním nebo obchodním, kteří vlastní opijny, linotypy a tiskárny. Shromáždíte lidi dříve zoracované čtením denního tisku, vystavte je pásobní zesílené hudby, oslavným světlům a řečnickému umění demagoga, který je jako ostatně vždycky/ zároveň využívatelem a obětí davového jedu, a během krátké doby je naleznete ve stavu prázdného odlištění. Never before have so few been in a position to make fools, madmen or criminals of so many.

V komunistickém Rusku, fašistické Itálii a v nacistickém Německu - všichni, kdo využívali této a fatální lidské záliby v davovém opojení, sledovali stejný cíl. V revoluční opozici podporovali dav, aby se jejich pomocí stali ničícím násilím. Po převzetí moci svolili, aby si toto stádní opojení přišlo na své pouze v případě, kdy šlo o cizince nebo o vybrané oběti beránky. Davová intoxikace má pro tyto nekonzervativce cenu jako prostředek ke zvýšení su-

receptibility jejich podřízených, kteří jsou tak poddajnější vůči projevům autoritativní vůle. Účast v davu je nejlepším lékem proti nedovyslelému myšlení. Diktátoři se a nápadem stavěli k psychologii a soukromému životu. "Intelektuálové světa, spojte se! Nemáte co ztratit, leda své mozky."

Drogy, sex a masové intoxikace jsou tři nepopulárnější formy, jejichž prostřednictvím člověk opouští sám sebe v negativním smyslu. Existuje řada dalších, sice ne tak dobře zřejmých, nicméně vedoucích v ne-menší míře k tomu samému /intrapersonal/ cíli. Vezměme např. rytmiický pohyb. V primitivních náboženských slouží dále trvající rytmiický pohyb k navození stavu odosobnění extáze /intrapersonal and subhuman/. Stejně techniky k dosažení stejných cílů byly používány anachrony civilizovanými národy - např. Řeky, Hinduisty, v islámském světě anachrony derviši, v křesťanství sektami Shakerů a Holy Rollers. Ve všech těchto případech je rytmiický pohyb, tálý a opakovaný, formou rituálu, který se po zralé úvaze praktikuje za účelem navození negativní formy vybočení ze sebe sama /the downward self-transcendence/. Historie nám poskytuje mnoho příkladů, kdy spontánně a nekontrolovatelně vypuklo nechtěné křepčení, kymácení se a kývání hlavou. Tyto masové úkazy - v jedné oblasti nezyvané terantismus, v druhé tanec sv. Víta - se obvykle vyskytovaly v tíživých dobách následujících po válkách, morech a hladomorech a nyní jsou velmi běžné v oblastech výskytu malárie. Nevědomý cíl lidí, kteří podléhají této kolektivní šílenosti, je totožný s cílem příslušníků sekt, kteří používají tance jako náboženského rituálu - k úniku z nicotného ego do stavu, kde neexistuje odpovědnost, ani zatížení hříchem a hrází budoucnost, ale pouze přítomnost a blažené vědomí toho, že se člověk stává někým jiným.

K rituálu rytmiického pohybu, který vyvolává extázi, můžeme přiladit také rituál rytmiické hudby vyvolávající to samé. Hudba je tak obsáhlá jako lidská podstata. Má co říci mužům a ženám na všech stupních jejich existence - od sobecky sentimentálního k

abstraktně intelektuálnímu, od pouze živočišného k duchovnímu. V jedné ze svých nečetných forem je hudba mocnou drogou, částečně povzbuzující a částečně spojnou. Nikdo jakkoli ovlivněn civilizací nemůže dlouho poslouchat africké bubny, indické monotónní prozpěvování, welšské hymnické zpěvy... a přitom zachovat své kritické a sebevědomé já netknuté. Bylo by zajímavým pokusem shromáždit skupinu vynikajících filozofů z nejlepších univerzit, usadit je v teplé místnosti s marockými derviši nebo haitskými voodooisty a storkami změřit délku jejich psychologického odoru vůči účinkům rytmiického zvuku. Vydrželi by dále logičtí pozitivisté nebo subjektivní idealisté? Byli by marxisté odolnější než tomisté nebo vědantisté? Jak fascinující a bhatý podklad pro experimenty vše, co lze bezpečně předpokládat, je, že každý z našich filozofů vlivem dlouhodobého působení tam-tamů a bělejších zpěvů by začal skákat a výt a divochy.

Rytmiický pohyb a hudba jsou další dimenzí davové intoxikace. Existují však také soukromé cesty, kterými se ubírají osamělí poutníci, kteří si nelibují v davěch a nevěří v instituce, dogmata a v osoby, jejichž jmény se davy shromažďují. Jednou z těchto soukromých cest je cesta pomocí manter. Způsob, který Kristus nazýval bezcenným opakováním. Při bohoslužbách je tato opakování vždy spojeno s rytmiickou hudbou. Litanie jsou zpívány nebo alespoň melodicky recitovány a mohou podobně jako hudba vyvolat quasi hypnotické účinky. Provádějí se takovéto opakování soukromě, ovlivňuje mysl ne kvůli spojitosti s hudbou /působí i když se slova pouze představí/, ale kvůli koncentraci pozornosti a paměti. Neustálé opakování určitého slova vyvolává stav jasu nebo dokonce hlubokého transu. Jakmile je jednou vtrženo, může být tento trans vychután sám o sobě jako blažený pocit odosobnění výjimečnosti /intrapersonal otherness/. Jinak je uvážlivě užíván ke zdokonalení osobnosti autosugescí a k přípravě cesty pro konečné dosažení úniku z vlastního ego v hluboké

smyslu /upward self-transcendence/. U druhé možnosti řeknu více dále. Nyní jsme se zabývali tzv. božstvenným opakováním, negativním prostředkem způsobujícím niterné odčlenění.

Těle jest třeba zvážít fyziologickou metodu úniku od sebe sama, ze svého ohroženého já. Jedná se o formu tělesného sebe-trestání. Destruktivní násilí, které bývá konečným projevem davové intoxikace, nemusí být nevyhnutelně orientováno ven. Dějiny náboženství jsou plné sebeoběťnosti, sebevykleštění i sebezabití. Všechny tyto činy jsou důsledky masového deliria a provádějí se ve stavu šílenství. Odlišná je sebetryzeň provedená chladnokrevně a v soukromí. Sebeumučení je prováděno z popudu vlastní vůle. Výsledkem - alespoň v některých případech - je dočasná přeměna omezené duchovní v něco jiného. Toto jiné je saso o sobě vědomí fyzické bolesti, vědomí tak intenzivní, že se stává až exkluzivním. Sebe-trýznící osoba se ztotožňuje se svou bolestí a tím, že si uvědomuje pouze své trpící tělo, je zbavena minulé viny, současné frustrace a neodbytného strachu o budoucnost, z čehož se skládá velká část našeho neurotického já. Z ega je úniku - je to zavádějící cesta do stavu následujícího po čistě fyziologickém mučení. Ale sebetryznitel nemusí nutně setrvávat v této oblasti dočasněného vědomí. Podobně jako člověk, který pomocí "prázdného opakování" se dostane mimo sebe, může být schopen využít svého dočasněného oddizení se svému já jako mostu, který vede do duchovního života.

Zde se nám naskytá velmi důležitá a závažná otázka - do jaké míry a za jakých okolností lze využít ponižujících forem úniku jako prostředku ke své duchovní přeměně. Na první pohled se zdá, že cesta vedoucí na dno není a nikdy nemůže být cestou vzhůru. Ale v říši bytí věci nejsou tak jednoznačné jako v našem nádherném a úhledném světě slov. Ve skutečnosti leckdy pohyb dolů může znamenat začátek vzestupu. Když skořápka ega praskne a objeví se vědomí subliminální a fyziologické výjimečnosti, která tvoří základ osobnosti, někdy se stane, že člověk zachytí záblesk - 1. stupeň, avšak apokalyptický - jiné výjimečnosti /otherness/,

kteřá je základem /ground/ všeho bytí. Pokud jsme izolováni uvnitř svého omezeného ega, nejme si vědomí různých jíných forem ne-já, se kterými jsem spojen - urputická ne-já, pcevedomé ne-já, kolektivní ne-já naší psychiky, kde mají své místo veškeré naše myšlení a citění, a immanentní a transcendentní ne-jé Ducha /immanent and transcendent non-self of the Spirit/. Jakýkoli únik - i po zavádějící cestě - z izolovaného ega umožňuje alespoň momentální uvědomění si ne-já na každém stupni včetně toho nejvyššího. William James ve svých Varieties of Religious Experience uvádí příklady "některého zjevení", které následuje po inhalaci určitého plynu. Podobně také alkoholici někdy zažijí teofanie a přibližně během intoxikace téměř jakoukoli drogou existují momenty, kdy si lze krátce uvědomit ne-já činné nad rozpadávající se egem. Ale k těmto příležitostem zjevení dochází za ohromnou cenou. U narkomana - pokud k němu vůbec dojde - je moment duchovního uvědomění velmi brzy vytržén nelidskou tupostí, šílenstvím nebo halucinacemi, po kterých následují tísnivé stavy kocoviny a posléze zničení tělesných i duševních sil. Někdy jedno "narkotické zjevení" může podobně jako jakákoli jiná teofanie přimět člověka k úsilí o přeměnu sebe sama a o vystoupení ze svého já v kladném slova smyslu. Ale skutečnost, že se taková věc občas přihodí, nemůže zospravedlnit používání chemických metod k úniku ze sebe sama. To je negativní cesta. Mnoho z těch, kteří se po ní vydali, dosáhne stavu, kdy se střídají periody závratné extaze s ubohými momenty tak vědomího jáství, že jakýkoli únik - byť by vedl k pozdě sebevraždě následkem požívání drog - se zdá být přijatelnější, než být sebou.

Co platí o drogách, platí mutatis mutandis také osexualitě. Je to cesta s kopce; ale i zde se mohou příležitostně vyskytnout teofanie. Temná božstva, jak je nazýval Lawrence, se mohou stát avětlými. Víme, že v Indii existuje tantra jako založená na psycho-fyziologické technice, jejímž účinkem je transformace přirozené sexuality na

duchovní energii. Nejblížejším ekvivalentem těchto tantrických praktik na západě byla metoda, kterou objevil John Humphrey Noyes a kterou používali členové oneidské komunity. Sexualita byla v Oneidě nejen na úrovni civilizované společnosti, ale byla také slučitelná s formou protestantského křesťanství, které bylo upřímně vyznáváno a horlivě praktikováno.

Dávová intoxikace rozkládá ego daleko důkladněji než sex. Jejím základem, pošetilostí a zvýšené sugestibilitě se vyrovná pouze intoxikace navozená drogami jako je alkohol, hašiš a heroin. Ale také účastník rozníceného davu může /na relativně nízkém stupni jeho zavádějící cesty/ prožít ryzí zjevení Osližnosti, která činí nad čem. To je jeden z důvodů, proč se sugestibility může a žen v davu může vyplynout stejně tak velké zlo jako dobro. Lidé jsou přistupní příkazu, které mají silu hypnotických sugescí, jakmile začnou působit. Stejně jako demagogové, také náboženská činitelé a obraditelé rozkládají ego svých posluchačů tím, že je shromažďují a naplňují množstvím prázdných slov o rytmických zvuků. Potom, na rozdíl od demagogů, jim dávají sugesci, z nichž některé mohou být ryze křesťanské. Jsou-li přijaty, vedou často k reintegraci zhrzených osobností na trochu vyšším stupni. Reintegrace osobnosti může nastat i pod vlivem příkazů vydávaných davy podněcujícím politikem. Ale tyto příkazy jsou na jedné straně podívanými k nenávisti a na straně druhé ke slepé poslušnosti. Podnícením dávku státní drogy, posílení a řízení řečnictvím šilence, který se zároveň těší ze slabosti jiných, političtí "konvertité", se stávají novými osobnostmi, horšími a daleko nebezpečnějšími, neboť jsou z celého srdce oddáni straně, jejímž prvním cílem je likvidace svých oponentů.

Rozlišoval jsem mezi demagogy a náboženskými horlivci na základě toho, že ti to mohou občas udělat něco dobrého, avšak dříve zničení nikoli. Nelze si však představit, že ti, kteří využívají dávové intoxikace v náboženské oblasti, jsou zcela nevinní. Každak,

že je lze přirovnat k myslím, jichž se doustí i na svých obětech revoluční demagogové naší doby. Během posledních šestí nebo sedmi generací poklesla na západě moc náboženských organizací působit zlo. V první řadě to je následkem ohromného pokroku užité vědy a dále díky masovému požadavku náhradních iluzí, které jsou spíše orientovány pozitivisticky než metafyzicky. Takové pseudopozitivistické iluze nabízejí demagogové, církve ne. Podobně jako přitažlivost církví klesá také jejich vliv, bohatství, politická moc a zároveň možnost působit zlo v širokém měřítku. Školnost nyní zbavily věřící jistých pokušení, jímž v dřívějších dobách téměř nevyhnutelně podléhali jejich předchůdci. Čili by se ještě dobrovolně zavit těch pokušení, které stále zůstávají. Nápadným je pokušení získat moc tím, že člověk dá volný průchod své neuhesitelné touze po sniku ze sebe sama v negativním smyslu. Uvědomlivě způsobit dávovou intoxikaci - být ve jasnu náboženství a pro doznělé dobro intoxikovaného - nelze morálně ospravedlnit.

Na téma tzv. horizontálního sniku ze sebe sama není třeba tak obsáhle hovořit. Je příliš menší důležitosti, naopak, ale protože je příliš zřejmé, že tento jev vyžaduje podrobnou analýzu a vyskytuje se příliš často na to, aby byl snadno klasifikován.

Lidé - aby unikli hrůzám omezeného a izolovaného ega - se většinou ubírají cestou vedoucí ani nahoru ani dolů, ale stranou. Ztotožňují se s nějakou ideou, která je větší než jejich bezprostřední zájmy a která je nepřivádí na scestí; avšak povznášejí-li, tedy pouze v rámci běžných sociálních hodnot. Tento horizontální nebo skoro horizontální únik může být něčím tak triviálním jako např. hobby nebo tak cenným jako manželská láska. Může být navozen tím, že se člověk ztotožní s jakoukoli lidskou činností - ať už se jedná o vedení obchodu nebo o výzkum v oboru jaderné fyziky, o skládání hučty nebo sbírání známek, o ucházení se o politickou funkci nebo o úctu dětí nebo o studium zvyků ptáků při páření. Horizontální únik je velice důležitý. Bez něho by neexistovalo umění, věda, právo, žádná civilizace. Ale také by

nebylo války, žádného odium theologicum nebo ideologicum, žádné systematické intolerance a persekuce. Všechny tyto velké výhody a zároveň obrovské nevýhody jsou plody lidské schopnosti zcela a trvale se ztotožnit s nějakou ideou, záležitostí, vědomím... Jak může dobro existovat bez zla, vyspělá civilizace bez bombardování a vyhlazování náboženských a politických odpůrců? Odpověď je jediná: nikdy toho nedosáhneme, pokud náš únik ze sebe sama zůstane pouze horizontální. Ztotožňujeme-li se totiž s nějakou ideou, příčinou atd., ve skutečnosti uctíváme něco domáceho, částečného a parciálního, něco - byť jakkoli vznešené zůstává přesto příliš lidské. "Patriotismus" jak prohlásila jedna patriotka před svou popravou "nestačí". Ani socialismus, ani komunismus, ani kapitalismus; ani umění, věda, veřejný pořádek a jakkoli zavedené náboženství a církev. Všechny tyto věci jsou nepostradatelné, ale žádná nestačí. Civilizace vyžaduje, aby se člověk zcela ztotožnil s nejvyšší ze všech lidských ideí. Ale pokud toto ztotožnění se není prováděno vědomým a neustálým úsilím po překročení ego střem k univerzálnímu duchovnímu životu, dosažené dobro je vyrovňováno zlem. "Děláme modlu ze samotné pravdy", napsal Pascal, "protože pravda bez lásky k bližnímu není Bůh, ale jeho obraz a modla, které nesazíme ani milovat ani uctívat". Uctívat modly není jenom zlé, ale také mimořádně neprospěšné. Klanět se pravdě bez lásky k bližnímu /charity/ - ztotožnit se s vědou bez ztotožnění se se Základem všeho bytí - končí situací, kterou nyní prožíváme. Z každé modly jakkoli povyšované se nakonec stane koloch hladovějící po lidské oběti.

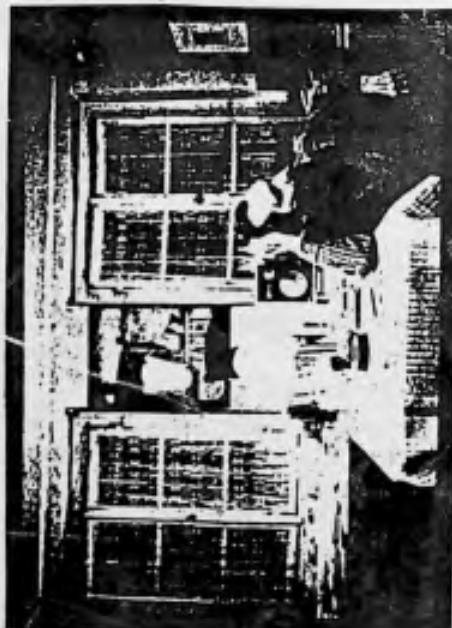
ALDOUS HUXLEY
/1894-1963/

Anglický spisovatel a esejista, autor románů - Crome Yellow /1921/, Antic Hay /1923/, Those Barren Leaves /1925/, Point Counter Point /1928, aj. česky - Kontrapunkt/, Eyeless in Gaza /1936, Raněný slepčou, česky 1970/, Ends and Means /1937/, Brave New World /1932/ atd. Žil střídavo v Taliansku, Francúzsku, USA. Huxley bol vynikajúcim predstaviteľom rozčarovanej literárnej generácie z obdobia medzi dvoma svetovými vojnami. Svojou ambicióznou karikatúrou zaštyčil predovšetkým na záhlaví a rozmaru intelektuálnej vrstvy.

PŘÍŠTĚ

B O N D Y

C
O
S
E

D O P I S P Ř Í T Ě L I

0361